

Afsluttende opgave til Kursus i Ophavsret mv. Efterår 2008 - Kommentarer

Case: Koncert med ny tonekunst og videokunst

Spørgsmål - og svar

1) Gør rede for eksempler på almindelig ophavsret og nærtstående rettigheder i denne case.

Almindelig ophavsret

- a) Alle musikværker (kompositioner) som er udarbejdet i forbindelse med workshoppen, herunder instruktionerne til improvisationerne i det tredje værk: Rettighederne tilhører komponisten til det enkelte værk.
- b) Alle videoværker som er udviklet i forbindelse med workshoppen: Rettighederne tilhører videokunstneren som har skabt det enkelte værk.
- c) I de tilfælde hvor komponisterne eller videokunstnerne har anvendt brudstykker (samplinger) af eksisterende værker, tilhører rettighederne principielt ophavsmændene til de benyttede værker. Retten til at udnytte brudstykkerne af værker kan overdrages til den bearbejdende ophavsmand. (Se iøvrigt kommentaren til spørgsmål 3.)
- d) Alle forud eksisterende musikværker, videoværker og lydkunstværker som afspilles under workshoppen eller udstilles på museet: Rettighederne tilhører de forskellige ophavsmænd.
- e) Alle foredrag/forelæsninger som indgår i workshoppen: Rettighederne tilhører forfatteren. Rettighederne er kun interessante hvis nogen ønsker at udgive foredraget/forelæsningen efterfølgende eller gøre det offentligt tilgængeligt på nettet. Dette forudsætter ophavsmandens accept. Disse rettigheder vil kun være overgået til den arrangerende forening eller universitetet efter konkret aftale. OBS! Der kan være problemer med tredjeparts materiale (billeder, videosekvenser, musik og lign.) i anvendte "PowerPoint"-præsentationer.
- f) Designet af plakaten for udstillingen og koncerten hvis det er tilstrækkelig originalt og har værkskarakter: Rettighederne tilhører designeren (grafikeren), men retten til at udnytte designet til den aktuelle plakat vil være overdraget til museet og foreningen i fællesskab. Den grafiske designers udformning kan ikke alter-

nativt være omfattet af de nærtstående rettigheder eftersom grafiske designere og lign. ikke er nævnt i lovgivningen eller dens motiver i forbindelse med nærtstående rettigheder.

- g) Der er principielt alm. ophavsret til alle pressemeddelelser som litterære værker: Rettighederne tilhører som udgangspunkt forfatterne, men retten til at udnytte teksterne vil være overdraget til FNUT + Museet som har ansat eller på anden måde betalt forfatterne. De medier som modtager pressemeddelelserne vil efter normal praksis have retten til at gengive eller trykke pressemeddelelserne uden yderligere tilladelse eller vederlag. (OBS! OHL § 72 omhandler en anden type "pressemeddelelser" og er derfor ikke relevant her!)

Nærtstående rettigheder

- h) De musikere som fremfører musikværkerne under workshopen, på museet og ved den afsluttende koncert, har rettighederne til deres egen fremførelse som udøvende kunstnere. Det indebærer at deres fremførelse ikke kan fikseres som lydoptagelse eller billedoptagelse uden deres tilladelse. Og den fikserede fremførelse kan ikke kopieres, distribueres, fremføres offentligt mv. uden deres tilladelse. (Rettigheder til videre udnyttelse kan dog være overdraget til andre, f.eks. den der står for en lyd- og/eller billedoptagelse af fremførelsen.)
- i) Den lyd som komponister af elektroniske værker har produceret på deres computer, er en integreret del af det elektroniske musikværk, og kræver derfor ikke en selvstændig beskyttelse som "lydoptagelse" (nærtstående rettigheder).
- j) De lyd- og billedoptagelser som indgår i videokunstnernes værker er beskyttet som nærtstående rettigheder. Rettighederne tilkommer den der har foranstaltet eller bekostet optagelserne. Det er formentlig i dette tilfælde for det meste videokunstneren selv. Men ved brug af sampling vil det også være dem der har lavet det samlede materiale (se også spørgsmål 3).
- k) Optagelser foretaget undervejs i workshopen og optagelserne af den afsluttende koncert, vil være opfattet af de nærtstående rettigheder til lyd- og billedoptagelser. Rettighederne tilfalder her Foreningen som har foranstaltet og bekostet optagelserne. Den videofotograf og den lydtekniker som faktisk har lavet optagelserne på vegne af Foreningen, er ikke omfattet af de nærtstående rettigheder, jf. pkt. e) ovenfor.
- l) De teknikere som har bistået undervejs, og evt. i praksis stået for optagelserne, har ingen selvstændige rettigheder. De fungerer som betalt teknisk bistand.
- m) Grafiske designeres formgivning af opsætningen af tekst og billeder i et konkret layout er **ikke** omfattet af nogen af de nærtstående rettigheder. Hvis arbejdet er tilstrækkelig originalt, kan det dog være omfattet af almindelig ophavsret (jf. pkt. f) ovenfor).

2) Gør kort rede for de vigtigste forskelle mellem almindelig ophavsret og nærtstående rettigheder.

- a) **Almindelig ophavsret** er knyttet til egentlige værker, og retten tilkommer som udgangspunkt en person, ophavsmanden. Ophavsmanden har eneretten til at offentliggøre værket og til at fremstille og distribuere eksemplarer af det (herunder udlejning af eksemplarer), at fremføre værket offentligt og at vise det offentligt. Ophavsmanden har krav på en rimelig kompensation for andres udnyttelse af værket.

Ophavsmanden har desuden krav på at blive anerkendt (navngivet) som ophavsmand, krav på at værkets integritet ikke krænkes, og at de ikke anvendes på en måde og i en sammenhæng som krænker ophavsmandens anseelse og ære.

Retten varer fra værket opstår til 70 år efter ophavsmandens død og overgår til ophavsmandens livsarvinger. De ideelle rettigheder udløber dog i princippet aldrig.

- b) De **nærtstående rettigheder** omfatter flere former for rettigheder: Retten til udøvende kunstneres fremførelser. Retten til lydoptagelser. Retten til billedoptagelser. Retten til fotografiske billeder. Hertil kommer retten til datasamlinger som f.eks. kataloger.

Retten til kunstneriske fremførelser er en personlig ret, mens de øvrige nærtstående rettigheder tilhører producenten (en juridisk "person") - som i praksis godt kan være en enkelt person. Rettighederne varer 50 år fra fremførelsen, henholdsvis produktionen. Men hvis offentliggørelsen sker senere, men indenfor 50-årsperioden, varer de i 50 år efter offentliggørelsen.

3) Gør rede for eventuelle rettighedsproblemer i forbindelse med brug af andres materiale (f.eks. i form af sampling) i musikværkerne og videoværkerne.

Sampling af lydoptagelser (herunder optagelser af musik) og billeder, såvel som billedoptagelser, berører både den almindelige ophavsret til de værker som findes på optagelserne, og de nærtstående rettigheder som gælder for det pågældende materiale (jf. ovenfor under 2.b)).

Hvis materialet fortsat er beskyttet enten af almindelig ophavsret eller af nærtstående rettigheder, skal rettighedshaverne principielt give tilladelse til brugen i forbindelse med skabelse af nye værker. Og det kan indebære betaling af et vederlag for anvendelsen. Tilladelsen kan dog foreligge i form af en erklæring fra rettighedshavernes side (f.eks. i form af en Creative Commons-licens) om at materialet kan bruges (bearbejdes) som led i skabelsen af nye værker.

Hvis udnyttelsen fremtræder som et egentligt citat, kan det undtagelsesvis være omfattet af citat-retten i OHL § 22. Så kræver brugen ikke tilladelse eller vederlag.

En værkanmeldelse til KODA skal indeholde oplysning om brug af sampling, samt information om kilden, dvs. ophavsmand, værk, indspilning mv. Der skal fremlægges dokumentation for indhentede tilladelser. KODA udbetaler først vederlag for fremførelser når det er afklaret hvordan rettighederne er fordelt, altså hvad der er aftalt med rettighedshaverne til det samlede værk.

Hvis materialet ikke kan identificeres - fordi det er bearbejdet eller kun udgør en meget lille og ukarakteristisk del af det oprindelige værk, vil der heller ikke kunne gøres krav gældende fra de oprindelige rettighedshaveres side. Det vil derfor i praksis kunne bruges frit.

4) Skal koncerten anmeldes til KODA? Hvem er i givet fald ansvarlig for relationerne til KODA? Hvordan mener du at koncerten i givet fald skal afregnes?

- a) Al offentlig fremførelse af musik skal principielt anmeldes til KODA som tager stilling til om der skal betales vederlag for fremførelsen, og hvad der i givet fald skal betales. Musikken der fremføres ved denne koncert, vil være omfattet af almindelig ophavsret, og der skal som udgangspunkt betales for fremførelsen. Der skal "ansøges" senest 8 dage før arrangementet.
- b) Der kan ikke være tvivl om at koncerten, trods dens sammenhæng med det uddannelsesmæssige arrangement, er en offentlig koncert. Det gælder derimod ikke for de fremførelser som sker for og med deltagerne i workshoppen. De vil være omfattet af undtagelsesreglen i OHL § 21, stk. 1, pkt. 2) (fremførelse af musikværker i forbindelse med undervisning).
- c) Museets udstilling indebærer i øvrigt også offentlige fremførelser af musikværker, men det ligger uden for spørgsmålet. (Se også spørgsmål 6).
- d) Arrangøren af koncerten, dvs. FNUT, skal føre forhandlingerne med KODA.
- e) Man kan diskutere om de 50,- kr. er betaling for kaffe og kage, eller om det er en entreafgift som både omfatter koncert og fri kaffe og kage. Da alle skal betale det, vil det være rimeligt at betragte det som billetindtægt (se også spørgsmål 9). Men det gør ingen praktisk forskel, da den forventede billetindtægt - før fradrag af evt. moms - ikke vil overstige 7.000,- hvoraf KODA ville kræve 5,5 %, altså 385,- kr. Men KODAs minimumstakst er jo 528,- kr.

Hvis der i koncerten anvendes allerede indspillet materiale, kan afgift til Gramex også komme på tale. Men arrangementet vil næppe, trods videoværkerne, blive opfattet som en biografforestilling. Om Filmex også kan komme på tale som aftalepart, må

bero på det konkrete materiale som måtte indgå i videoværkerne i form af samples.

- f) Det er muligt at arrangørerne kan få KODA (og de andre organisationer) til at give afkald på betaling pga. af arrangementets særlige karakter som udviklingsprojekt for komponister og videokunstnere og dermed dets kulturelle og kunstneriske betydning.
- g) Om "uopførelsestillæg": Se spørgsmål 5, pkt. c).

5) Skal værkerne anmeldes til KODA? Hvem skal i givet fald gøre det? Er der andre organisationer som kan være relevante i denne sammenhæng?

- a) Forudsætningen for at KODA kan udbetale evt. vederlag til de medvirkende komponister, er at værkerne anmeldes til KODA, og at komponisterne er tilmeldt KODA.
- b) Vi forudsætter at komponisterne allerede er tilmeldt KODA, og det er naturligvis dem selv der skal anmelde de nye værker. Dette kan ske allerede under workshopen med anvendelse af KODAs selvbetjening online. Det indebærer i praksis samtidig en tilmelding til NCB, m.h.p. rettigheder til evt. fremtidige indspilninger af værket ("mekaniske rettigheder").
- c) Medlemmer af KODA får et særligt tillæg når der er tale om en "uopførelse", dvs. første offentlige fremførelse overhovedet. Og det er der jo tale om i forbindelse med denne koncert. Tillægget er alene et anliggende mellem KODA og komponisten og belaster ikke arrangøren af koncerten. Denne betaler den normale takst som jo primært er bestemt af arrangementets art.
- d) Arrangøren (Foreningen) er ansvarlig for at indberette til KODA hvilke musikværker der er blevet fremført ved koncerten. Det sker i samarbejde med komponisterne.
- e) Optagelserne af koncerten kunne være et anliggende for NCB, men optagelserne er ikke beregnet til offentliggørelse, og derfor kan man springe det led over.
- f) Video-værkerne bliver også fremført offentligt, men det er ikke et anliggende for KODA/NCB. Der findes ikke i dag nogen organisation som i almindelighed tager sig af offentlig fremførelse af værker af denne type som ophavsretligt må karakteriseres som filmværker. Filmex tager sig alene af udøvende kunstners filmrettigheder. Video-kunstnerne må selv håndtere deres rettigheder til offentlig fremførelse, både i forbindelse med koncerten og i forbindelse med udstillingen på museet.

6) Hvad med udstillingen på museet? Kan der være problemer med KODA / NCB / Gramex i den forbindelse?

- a) Museet må naturligvis have en aftale med KODA i forbindelse med såvel udstillinger som enkeltstående koncerter og lign. Denne aftale må også omfatte Gramex da der typisk er tale om allerede indspillede musikværker, hvorfor i hvert fald de udøvende kunstnere skal have deres rettigheder tilgodeset. En fore-

spørgsel til Museet for Samtidskunst i Roskilde giver den information at museet betaler et fast årligt beløb til KODA/Gramex for udstillingerne, og iøvrigt træffer konkrete aftaler ved koncerter og andre enkeltstående events.

- b) Museet forestår normalt ikke indspilninger; det står kunstnerne eller andre selv for. Derfor kommer NCB ikke ind billedet set fra Museets synsvinkel. Museet skal ikke træffe aftaler med NCB.
- c) Filmex kan komme på tale i forbindelse med samples fra allerede indspillede film.

7) *Hvem har rettighederne til optagelserne af koncerten?*

Optagelserne til koncerten er allerede nævnt under spørgsmål 1, pkt. h) og k). Rettighederne til de gengivne musikværker og videoværker ligger naturligvis hos komponist henholdsvis videokunstner (og der kan også være nogle aktive samplingsrettigheder, jf. spørgsmål 3).

De udøvende musikere har retten til deres egne fremførelser, og den der står for lyd- og billedoptagelserne har retten til dem, dvs. Foreningen. (Men ikke de medvirkende teknikere, jf. spørgsmål 1.)

Det fremgår af casen at alle de medvirkende på forhånd har accepteret at der bliver lavet disse optagelser med det angivne formål.

Alle parter skal give deres tilladelse hvis optagelserne skal bruges til andre formål end det allerede aftalte.

8) *Skal koncerten anmeldes til politiet? Skal der søges om tilladelse til udskænkning?*

- a) Ifølge § 1 i *Bekendtgørelse om Offentlige Forlystelser* er koncerter omfattet af de arrangementer som kræver politiets forudgående tilladelse. (Der skal ikke henvises til § 48 i den gamle politi-vedtægt - men resultatet er det samme!) Der må ikke annonceres før en sådan tilladelse foreligger. Bemærk at der er tale om et indendørs arrangement, hvorfor de særlige krav til udendørs arrangementer ikke er relevante.

Der vil næppe være (og var ikke) problemer med et indendørs arrangement. En ansøgning om at bruge terrassen på taget af bygningen medførte derimod krav til støjniveauet som ikke måtte overstige hvad instrumenter uden forstærkning kunne levere. Det blev ligeledes indskærpet at koncerten ikke måtte vare længere end til kl. 24.00 (hvad der jo ikke var aktuelt).

- b) Det forudsættes - selvom det ikke står eksplicit - at universitetets kantine står for al udskænkning og servering, også af kaffe og kage. Kantinen vil selvfølgelig ikke tillade en konkurrerende servering, og det er heller ikke praktisk. Foreningen betaler for al kaffe og kage, kantinen står for det praktiske samt salget af andre drikkevarer. Universitetets kantine har naturligvis allerede en

fast tilladelse til dette på hele universitetets område. Der skal derfor ikke søges om en lejlighedstilladelse.

9) *Skal der mon opkræves og afregnes moms af indtægterne fra koncerten? Fra salget af drikkevarer, kaffe og kage? Hvem afregner i givet fald momsen?*

- a) Som nævnt ovenfor under spørgsmål 4, kan man diskutere om de 50,- kr. er betaling for kaffe og kage, eller om det er en entreafgift som både omfatter koncert og fri kaffe og kage. Da alle skal betale det, også dem der ikke tager kaffe og kage, vil det være mest rimeligt at betragte det som billetindtægt.

Som udgangspunkt skal der opkræves moms af billetindtægterne. Men da koncerten arrangeres af en ideel (kulturel) forening, og da formålet med koncerten er udpræget kulturelt - ikke kommercielt - vil man kunne søge om momsfrigørelse. Og formentlig få det.

Hvis der ikke gives momsfrigørelse, vil momsen udgøre en femtedel (20 %) af de 50 kr. = 10,- kr. per solgt billet, max. 1400-kr. Momsen afregnes så af Foreningen som vil kunne trække momsen fra for det som den betaler kantinen for kaffe og kage. Hvis der ikke sker momsfrigørelse, er denne sidste moms en ren udgift for arrangementet og indgår derfor som omkostning i det regnskab som Foreningen formentlig skal aflevere til sponsorer og andre tilskudsgivere.

- b) Kantinen skal opkræve moms af salget af kaffe, kage (betales af arrangøren) og andre drikkevarer (betales af publikum). (Det er rimeligt at antage at kantinens årlige omsætning overstiger 50.000,-). Kantinen afregner momsindtægterne med fradrag af moms for varer mv. som er indkøbt til brug for arrangementet.

10) *Hvem er ansvarlig for brandsikkerheden i og omkring lokalet? Og for brandsikkerheden i forbindelse med selve arrangementet? Hvad er arrangørens ansvar?*

Bemærk at der er tale om et indendørs arrangement. Derfor er der en lang række krav som stilles til udendørs arrangementer, bla. om godkendelse af pladsen, beskrivelse af pladsens indretning, beredskabsplaner, brandvagt m.m. som ikke er relevante.

- a) Et lokale af denne art vil på forhånd være godkendt af den lokale beredskabstjeneste til det aktuelle antal personer (inkl. siddende publikum, optrædende og teknikere). Universitetet er som ejer ansvarlig for brandsikkerheden i lokalet hvor koncerten afholdes, og i de omgivende lokaler, bl.a. foyeren hvor serveringen finder sted. Dette omfatter sikring af at nødudgange fungerer og er ordentlig afmærket. Og at brandslukningsudstyr er tilgængeligt og fungerer. Universitetet er også ansvarligt for at brugerne af lokale mv. får de nødvendige instruktioner. Det er et problem at mørklægningen dækker for afmærkningen af 2 nødudgange. I tilfælde af brand skal mørklægningen derfor hurtigst muligt

trækkes fra! Det kan ske centralt ved at al elektronik i lokalet nulstilles.

- b) Brugerne (Foreningen) er sammen med universitetets repræsentanter (projektets "værter") ansvarlig for brandsikkerheden under selve afviklingen af arrangementet. De skal sætte sig ind de udleverede instrukser og tjekke at tingene er i orden som beskrevet i instrukserne. De er ansvarlige for at der ikke lukkes flere ind i lokalet end det er godkendt til. De er også ansvarlige for der bliver slået alarm i tilfælde af brand, og for at påbegynde en evakuering i god ro og orden. Der er dog ikke krav om at universitetet skal stille en sikkerhedsansvarlig til rådighed for arrangementet.
- c) For god ordens skyld kan man nævne at arrangørerne og universitetets repræsentanter også skal sikre eventuelle overnattende deltagere eller overnattende teknisk bistand i forbindelse med evt. brand. Der må kun overnattes i særligt afmærkede lokaler. Der skal gives besked til vagten om overnatningen, og de overnattende skal orienteres om flugtveje, slukningsudstyr, procedurer for alarmering mv. I det aktuelle arrangement overnattede medarbejdere fra det firma som stod for teknik og teknisk bistand. Dels fordi de arbejdede sent, dels fordi de ville sikre udstyret mod f.eks. forsøg på tyveri, men også brand og andre ulykker.

NEW, 1. dec. 2008